

خدمت داوطلبانه، اگر چه در کشورهای غربی، مفهوم نسبتاً تازه‌ای است و از زمانی که سازمان ملل، قانون مربوط به این خدمات را تصویب کرد بیش از 50 سال نمی‌گذرد اما در ممالک شرقی و بخصوص در کشور ما، قدمت این خدمات، با تاریخ سکونت در این قلمرو، تقریباً یکسان است.

در ایران، وجود خدمات داوطلبانه، قدمتی به درازای تاریخ دارد. یک پژوهشگر تاریخ در این زمینه می‌گوید: براساس تعالیم دین زرتشتی، ایرانیان موظف به کار خیر بوده‌اند. بر پایه این نیک‌اندیشی، زرتشتیان یک دهم از درآمد خود را صرف خیرات برای فقرا می‌کردند. در بخشی از ترجمه فارسی اوستا آمده: «اهورامزدا از کسی خشنود است که بینوایان را دستگیری کند.» به همین جهت بسیاری از نیکوکاران زرتشتی پیش از مرگ، تمام و یا قسمتی از اموال خود را وقف مستمندان می‌کردند. براساس آنچه از گذشته به جا مانده چنین رسمی به دوره پیشدادی باز می‌گردد و بنیانگذار آن هم «جمشید» بوده است.¹

با آمدن اسلام به ایران، روحیه‌ی خدمات انسان‌دوستانه و داوطلبانه، تقویت شد و عمق بیشتری یافت. بر اساس تعالیم اسلام، هر کاری که در این دنیا برای خیر و رفع نیازهای محرومین و نیازمندان انجام شود، خداوند، چندین برابر آن را در دنیای دیگر، پاداش می‌دهد.

این تعالیم انسان‌ساز در کنار فرهنگ غنی ایرانی، روحیه‌ی انسان‌دوستانه و نوع‌دوستانه را گسترش داده و اکنون، اگر چه آمار رسمی، در سطح سازمان‌های دولتی محدود است و فعالیت‌های بسیار گسترده‌ی مردم عادی در سطوح اجتماعی را در بر نمی‌گیرد، اما اگر تحقیق جامعی در خصوص کارها و امور خیر، انسانی و داوطلبانه در کل کشور انجام شود، حاصل ریالی این کار انسانی، بی‌تردید، ارقامی نجومی خواهد بود که باعث افزایش سرمایه و ثروت ملی و نیز ترویج روح انسان‌دوستی می‌شود.

در قالب خدمات اجتماعی و نگهداری از بیماران و کم‌توانان، که تحت نظر سازمان‌های دولتی انجام می‌گیرد، به نظر می‌رسد سابقه‌ی موضوع به زمان صفویان که نخستین دولت مرکزی را در ایران تشکیل دادند برمی‌گردد. اما سازماندهی رسمی این نوع خدمات، در وزارت بهداشت، در قالب طرح رابطین بهداشت یا داوطلبان سلامت شکل گرفت که از سال 1369 در وزارت بهداشت اجرایی شده است. با گذشت حدود 25 سال، از آغاز این طرح، یک مقام مسؤول در وزارت بهداشت، در سال 97 در گفتگویی با رسانه‌ها تعداد داوطلبان سلامت را در سراسر کشور 250 هزار نفر عنوان کرده است. او همچنین گفته که این تعداد باید به ازای هر 50 خانوار، دست کم یک نفر باشد.⁵

در دانشگاه علوم پزشکی مشهد، چندین سال است که معاونت بهداشتی، در این زمینه مشغول توسعه‌ی فعالیت‌های تبلیغاتی برای ترویج و توسعه‌ی فرهنگ خدمت داوطلبانه در بین مردم است.

مشاور رئیس دانشگاه علوم پزشکی مشهد نیز در این زمینه می‌گوید: در روند ارتقای سلامت مردم، تمام سازمان‌ها وظایفی برعهده دارند، از همین رو پیام‌گذاران سلامت فعالیت خود را در این حوزه به عنوان یک فعالیت اداری نگاه نکنند بلکه کار در این حوزه را صدقه جاریه بدانند.

دکتر خدایی تأکید می‌کند: خوشبختانه در حوزه سلامت ۷۴ سازمان مردم‌نهاد فعال هستند، به عنوان نمونه در حوزه بیماری سرطان ۵ سازمان مردم‌نهاد ارابه خدمت می‌کنند که حتی هزینه ایاب و ذهاب، اسکان و تغذیه همراهان بیمار را نیز برعهده می‌گیرند.⁶

بنا به گفته‌ی یک کارشناس در وزارت بهداشت، تعداد رابطین بهداشتی در حال حاضر یک سوم استانداردهای جهانی است و باید به 600 هزار نفر برسد.

از سوی دیگر، تنوع، گستردگی و پراکندگی خدمات اجتماعی در نهادهای مختلف دولتی همچون وزارت بهداشت، وزارت رفاه و وزارت کشور، باعث شده که افراد و سازمان‌هایی که کار داوطلبانه‌ی اجتماعی انجام می‌دهند یا مسیر این کار را برای افراد فراهم و هموار می‌کنند، در یک سازمان و وزارتخانه‌ی واحد منسجم نباشند و لذا آمار و اطلاعات هر سازمان و نهاد به صورت جداگانه منتشر می‌شود و در نتیجه عدد کلی بدست آمده، خیلی کمتر از میزان واقعی خادمی است که به صورت داوطلبانه در امور مختلف از جمله، بهداشت و درمان، کمک به مددجویان، کم‌توانان جسمی و ذهنی، سالمندان، بیماران روانی مزمن، مراقبت و پرستاری از بیماران نیازمند، به مردم یاری می‌رسانند و هیچ توقعی به جز رضای خدا و آرامش وجدان ندارند.

قطعا از میان انبوه نهادها، سازمان‌ها، مؤسسات و افرادی که در حال حاضر مشغول خدمات داوطلبانه‌ی انسانی هستند، تعداد زیادی در چرخه‌ی خدمات وزارت بهداشت قرار می‌گیرند و علاوه بر اینکه می‌توان عملکرد واقعی آنها را سنجید، با شناسایی دایره‌ی این نهادها و تشکیل یک شبکه‌ی منسجم و کارآمد بین آنها، می‌توان امیدها به آینده در گسترش فضای نیکوکاری اجتماعی و فعالیت داوطلبانه را افزایش داد و با اطلاع‌رسانی صحیح و وسیع، گستره‌ی بسیار وسیع اجتماعی این گونه خدمات در کشورمان را به مجامع جهانی شناساند.

1- تحقیق الهام ملک‌زاده، پژوهشگر حوزه. نگاه کنید به خبرگزاری رسمی حوزه، 13 آبان 94، نشست تخصصی بنیاد خیریه‌ی آلاء.

2-<https://www.volunteerhub.com/blog/25-volunteer-statistics/>

3-<https://www.cnn.com/2018/07/19/us/volunteering-statistics-cfc/index.html>

4-<https://www.bls.gov/news.release/volun.nr0.htm>

5- خبرگزاری تسنیم، 24 آذر 97، گفتگو با میترا توحیدی، رئیس اداره توسعه پایدار معاونت اجتماعی وزارت بهداشت.

6- گفتگو با وبدا 22 آبان

{jcomments on}